18 සසුන්කෙත රැක්මට බැඳුණ රන්වැට

ගෙමිදුලෙහි අඹගහ යට බංකුවේ වාඩි වී සිටි ලොකු දුව ශබ්ද නගා කියවන පාඩමට මම සවන් යොමු කළෙමි. ඇය කියවන්නේ පළමු ධර්ම සංගායනාවට අදාළ පාඩමක් බව "රජගහනුවර වේභාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්තපර්ණී ගල් ගුහාව අබියස සකස් කරන ලද අලංකාර මණ්ඩපයක --------" ආදි වශයෙන් ප්‍රකාශිත වදන් පෙළින් මට වැටහිණි. ඒ සමග ම මා ශිෂ්‍යයකු ව සිටි වකවානුවේ බුද්ධ ධර්මය විෂය ඉගැන්වූ ගුරුතුමා ඉතා ම නිරවුල් ව සංගායනා පාඩම කියා දුන් ආකාරය මගේ සිහියට නැගුණි.

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසු ව ශාසන භාරධාරී ජ්‍යෙෂ්ඨ භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ මූලිකත්වයෙන් කලින් කල පවත්වන ලද ප්‍රධාන සංගායනා තුනක් ගැන අපේ මූලාශ්‍රයවල සඳහන් වේ. මෙම පාඩමේ දී එයින් පළමු ධර්ම සංගායනාව පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කරමු. එයට ප්‍රධානත ම හේතුව ලෙස සැලකෙන්නේ සුභද්‍ර භික්ෂුවගේ නොමනා ප්‍රකාශයයි.

මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ තවත් භික්ෂු පිරිසක් සමග පාවා නුවර සිට කුසිනාරාව බලා වැඩම කළේ බුදුරදුන් බැහැ දැකීම සඳහා ය. එසේ වඩින අතරමග දී කුසිනාරාවේ සිට පැමිණෙන ආජීවකයකුගෙන් ඒ වන විට බුදුරදුන් පිරිනිවන් පා දින හතක් ගත වී ඇති බව දැන ගන්නට ලැබුණි. මේ මොහොතේ මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ සමග වැඩම කළ සෙසු රහතන් වහන්සේලා තම සංවේගය ප්‍රකාශ කළහ. මාර්ගඵල නොලැබූ භික්ෂූන් වහන්සේලා එම ප්‍රවෘත්තිය අසා හඬා වැළපෙන්නට වූහ. ඒ අතර වයසට ගොස් පැවිදි දිවියට පත් ව සිටි සුභද්‍ර නම් භික්ෂුවක්, හඬන, වැළපෙන භික්ෂූන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ.

"ඇවැත්නි ශෝක නොවන්න, නොවැළපෙන්න. අපි ඒ මහා ශ්‍රමණයාගෙන් මිදුණෙමු. මෙය කැප ය, මෙය අකැප යැයි නීති පැනවීම නිසා මෙතෙක් කල් අපි පීඩා වින්දෙමු. දැන් අපිට කැමැති දෙයක් කළ හැකි ය. අකැමැති දෙයක් නොකළ හැකි ය."

ශාසන භාරධාරී මහ තෙරනමක් වූ මහා කාශ්‍යප හිමියනට මේ ප්‍රකාශය ශ්‍රවණය වීමත් සමග ඇති වූයේ දැඩි සංවේගයකි. එය ශාසන අර්බුදයක පෙර නිමිත්තක් බව උන් වහන්සේට වැටහිණ. එම අවස්ථාවේ උන් වහන්සේ ශෝක වන, වැළපෙන භික්ෂු පිරිස සන්සුන් කොට කුසිනාරාවට වැඩම කළහ. බුදුරදුන්ගේ ශ්‍රී දේහයට අවසන් ගෞරව දැක්වීමෙන් අනතුරුව ආදාහන කටයුතු සිදු කෙරිණි. අවසානයේ උන් වහන්සේ ශාසන මාමක මහ තෙරවරුන් කැඳවා ශාසන චිරස්ථිතියට සුභද්‍ර වැනි භික්ෂූන් වහන්සේලාගෙන් ඉදිරියේ දී එල්ල විය හැකි අභියෝග පෙන්වා දුන්හ; අනාගතයේ දී අධර්මය බලවත් වී ධර්මය යටපත් වීමටත් අවිනය බලවත් ව විනය යටපත් වීමටත් ඉඩ ඇති බවට අනතුරු හැඟවූහ. එයට විසඳුම ලෙස ප්‍රකාශ වූයේ ධර්ම සංගායනාවක් පැවැත්විය යුතු ය යන්නයි. එය බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසක් ගිය තැන පැවැත්වීමට තීරණය විය.

සුභද්‍ර භික්ෂුවගේ ප්‍රකාශය සංගායනාවට බලපෑ ආසන්නතම හා ප්‍රධානතම හේතුව වුව ද තවත් අතිරේක හේතු ගණනාවක් ම මේ සඳහා බලපා ඇත. ඒවා ඉදිරි ශ්‍රේණිවල දී ඔබට ඉගෙනීමට ලැබෙනු ඇත.

සංගායනාව පැවැත්වූ ස්ථානය හා කාලය

බුදුරදුන් පිරිනිවන් පා තුන්මසක් ගිය තැන රජගහනුවර වේභාර පර්වත ප්‍රාන්තයෙහි සප්තපර්ණී නම් ලෙන අබියස සකස් කරන ලද මණ්ඩපයක දී පැවැත්විණි. සංගායනාව පැවැත්වීමට ගත වූ කාලය මාස හතකි.

සංගායනාවේ මූලිකත්වය හා අනුග්‍රාහකත්වය

බුදුරදුන් ධරමාන අවදියේ සිට ම සසුනට එල්ල වෙමින් පවතින අභියෝග පිළිබඳ ව මනා අවබෝධයකින් යුතු ව කටයුතු කළ මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ ම ඒ සඳහා පත් කර ගැනීමට සංගීතිකාරක භික්ෂූන් වහන්සේ තීරණය කළහ. එවකට මගධයේ පාලකයා වූ අජාසත්ත රජතුමා විසින් සංගායනාවට අවශ්‍ය ආරක්ෂාව සැලසීම ඇතුළු අනුග්‍රහය දක්වන ලදි.

සහභාගිත්වය

මහරහතන් වහන්සේලා පන්සිය නමක් සහභාගි වූ බැවින් මෙම සංගායනාව පඤ්චසතික නම් විය. එදින ම රහත් භාවයට පත් වූ ආනන්ද තෙරණුවෝ ද එම පන්සිය නමට ඇතුළත් වූහ. මහතෙරවරුන්ගේ මූලිකත්වයෙන් සිදු කළ නිසා ථේරිකා නමින් ද හැඳින්වේ.

සංගායනාව සිදු කළ ආකාරය

මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ විසින් සංගායනාවේ දී භාවිතයට ගන්නා ලද්දේ ප්‍රශ්න විමසමින් පිළිතුරු ලබා ගැනීමේ ක්‍රමයකි. විනය, ශාසනයේ ආයුෂය ලෙස සැලකුණු බැවින් පළමුවෙන් ම සංගායනා කරන ලද්දේ විනයයි. විනය පිළිබඳ ප්‍රශ්න උපාලි මා හිමියන්ගෙන් විමසා පිළිතුරු ලබා ගැනුණි. ධර්මය පිළිබඳ ව විමසා පිළිතුරු ලබා ගන්නා ලද්දේ ආනන්ද මාහිමියන්ගෙනි.

සංගායනාවේ ප්‍රතිඵල

1. බුදුරදුන් පන්සාලිස් වසක් මුළුල්ලේ දේශනා කළ ධර්මය හා විනය එක් රැස් කර ගැනීමට හැකියාව ලැබීම

2. ධර්ම විනය සුරක්ෂිත ව ඉදිරියට පවත්වාගෙන යෑමේ අරමුණින් එය කොටස්වලට බෙදා භාණක පරම්පරාවලට පැවරීම. විනයට අදාළ ඉගැන්වීම් එහිදී කොටස් පහකට බෙදන ලදි.

i. පාරාජික පාලි
ii. පාචිත්තිය පාලි
iii. චුල්ලවග්ග පාලි
iv. මහාවග්ග පාලි
v. පරිවාර පාලි

විනය පිටකයට අදාළ පැනවීම් මුඛ පරම්පරාගත ව ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යෑමේ වගකීම පැවරුණේ උපාලි මහරහතන් වහන්සේ ඇතුළු ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට ය.

මේ ආකාරයට ම ධර්මය ද නිකාය වශයෙන් කොටස් පහකට බෙදා පවත්වා ගෙන යෑම සඳහා භාණක නම් වූ විශේෂඥ භික්ෂූන්ට භාර කෙරුණි.

i. දීඝ නිකාය	-	ආනන්ද තෙරණුවන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට
ii. මජ්ඣිම නිකාය	-	සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට
iii. සංයුත්ත නිකාය	-	මහා කාශ්‍යප තෙරණුවන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට
iv. අංගුත්තර නිකාය	-	අනුරුද්ධ තෙරණුවන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට
v. ඛුද්දක නිකාය	-	සෙසු සියලු ම තෙරුන් වහන්සේලාට

3. තමන් වහන්සේගේ ඇවෑමෙන් ශාසනයේ නායකත්වයට ධර්මය සහ විනය යොදා ගන්නා ලෙසට බුදුරදුන් ජීවමාන කාලයේ ම කළ ප්‍රකාශය ක්‍රියාත්මක කිරීම

4. බුද්දානුබුද්දක ශික්ෂා පද පිළිබඳ ව ඇති වූ ගැටලුව සාකච්ඡා කිරීම

කුඩා අනුකුඩා ශික්ෂාපද වෙනස් කර ගැනීමට බුදුරදුන් උපදෙස් ලබා දුන්න ද පනවන ලද විනයට අදාළ කිසිදු කරුණක් වෙනස් කිරීමට එය සුදුසු අවස්ථාවක් නොවන බව තීරණය කිරීම

5. සසුනට සිදු විය හැකි ව තිබූ හානි වළක්වා ගැනීමට හැකි වීම

6. ආනන්ද හිමියන්ට එල්ල වූ චෝදනාවලින් උන් වහන්සේ නිදහස් කිරීම

මෙසේ ඉතා වැදගත් ප්‍රතිඵල රැසක් උරුම කර දුන් සංගායනාවක් ලෙස පළමු ධර්ම සංගායනාව සැලකේ. සසුන් කෙත ආරක්ෂා කිරීමට ගොඩනගන ලද පළමු රන්වැට ලෙස ද මෙය හඳුන්වා දීමට පුළුවන.

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව පැවැත්වීමේ දී අනුගමනය කළ ක්‍රියා මාර්ග වර්තමාන ශාසනික හා සාමාජික ගැටලු නිරාකරණයට ද ආදර්ශ කොට ගත හැකි ය. සුභද්‍ර භික්ෂූන් වහන්සේ සංයමයෙන් තොර ව කළ ප්‍රකාශය ඇසීමෙන් මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේට දැඩි සංවේගයක් ඇති වුව ද එයට ක්ෂණික ව ප්‍රතිචාර දැක්වීමට උන් වහන්සේ උත්සාහ නොගත්හ. සාමාන්‍ය සමාජයේ දී තමන් හෝ බොහෝ දෙනෙක් හෝ කැමැති අයකු එවන් විවේචනයකට ලක් වූවා නම් ඇති වන්නේ මහා ගැටුමකි. එබඳු මොහොතක ආවේගශීලී ව ගනු ලබන හදිසි ක්‍රියාමාර්ග නීතියෙන් පවා දඬුවම් ලැබීමට හේතු වේ. නමුත් සුභද්‍ර භික්ෂුවගේ එම අභියෝගාත්මක ප්‍රකාශයට මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ සමග සෙසු භික්ෂූන් වහන්සේලා ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ ඉතා බුද්ධිමත් ලෙසිනි. එහි දී ක්‍රියා මාර්ග ගනු ලැබුවේ ඒ පිළිබඳ ව සුදුසු ම පිරිසක් කැඳවා දැනුම්වත් කොට සාකච්ඡාවෙන් හා සම්මුතියෙනි. බුද්දානුබුද්දක ශික්ෂා පද පිළිබඳ ගැටලුවට හා ශාසනය තුළ ඒ වන විට පැන නැගී තිබූ බොහෝ ප්‍රශ්නවලට විසඳුම් සෙවීමට හැකි වූයේ එකට එක් ව සිදු කළ සාකච්ඡාවෙනි.

පන්ති කාමරය තුළ හෝ ඉන් පිටත හෝ ඇතිවන ප්‍රශ්නවලට ද ආවේගශීලී ව ක්ෂණික ප්‍රතිචාර දක්වමින් විසඳුම් සෙවීම බුද්ධි ගෝචර නොවේ. ගැටලුවට අදාළ පාර්ශ්ව කැඳවා ඔවුනට අදාළ විසඳුම් සෙවීම තනි පුද්ගලයකු විසින් පමණක් සිදු කිරීම ද එතරම් යෝග්‍ය ක්‍රියාවක් නොවේ. ඒ සඳහා වැඩිහිටියන්ගෙන්, බුද්ධිමතුන්ගෙන් යුත් කමිටුවක් මගින් විසඳුම් ලබා දීම මගින් එයට නිසි පිළිගැනීමක් ඇති වේ. මේ ආකාරයට සමාජ

ගැටලු නිරාකරණය සඳහා මෙන් ම සමාජ ප්‍රගමනයට හේතු වන ඕනෑ ම කටයුත්තක දී සංගායනාවන්ගෙන් ලැබෙන්නේ මහඟු ආදර්ශයකි. විශේෂයෙන් පළමු ධර්ම සංගායනාව පැවැත්වීමේ දී අනුගමනය කළ ක්‍රියා මාර්ග වත්මන් සමාජ ගැටලු විසඳා ගැනීමට ද ආදර්ශ කොට ගත හැකි ය. පහත දැක්වෙන්නේ එසේ අවධානයට ගත යුතු කරුණුවලින් කිහිපයකි.

- විනය ගරුකත්වයේ හා නීති ගරුකත්වයේ වැදගත්කම අවධාරණය කිරීම
- සාකච්ඡාවෙන් සාමූහික ව තීරණවලට එළඹීමට හැකි වීම
- සාමූහික කටයුත්තක දී ඒ සඳහා මූලිකත්වයට සුදුසු අයකු පත් කර ගැනීම
- ගැටලු විසඳීමේ දී බුද්ධිමතුන්ගේ හා විශේෂඥයින්ගේ දැනුම ලබා ගැනීම
- යම් යම් ගැටලු මතුවට ඇතිවීම වළක්වාලීමට අවශ්‍ය වැඩපිළිවෙළක් ඉදිරිපත් කිරීම
- අවශ්‍ය අවස්ථාවන්හි දී රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා ගැනීමට යොමු වීම
- සැලසුම් සහගත ව කිසියම් ක්‍රියාකාරකමක් සිදු කිරීම තුළින් යහපත් ප්‍රතිඵල උදාකර ගැනීමේ හැකියාව ලැබීම

සාරාංශය

සුභද්‍ර නම් වූ වයෝවෘද්ධ භික්ෂුව විසින් කරන ලද නොමනා ප්‍රකාශයත් ඊට පරිබාහිර ව වෙනත් කරුණු ගණනාවකුත් මුල් කර ගෙන බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසක් ගිය තැන පළමු ධර්ම සංගායනාව පවත්වා ඇත. රජගහනුවර වේභාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්තපර්ණී ගුහාව අභියස මණ්ඩපයක සිදු කළ පළමු ධර්ම සංගායනාවෙහි මුලසුන හෙබවූයේ මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ ය. එයට අනුග්‍රාහකත්වය ලබා දුන්නේ අජාසත් රජතුමා ය. සහභාගි වූ රහතන් වහන්සේලාගේ සංඛ්‍යාව පන්සීයකි. මාස හතක් මුළුල්ලේ පැවති මෙම සංගායනාවෙන් ලැබුණ ප්‍රතිලාභ ශාසන චිරස්ථිතියට බෙහෙවින් ඉවහල් විය. සංගායනාවේ දී අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ග වර්තමානයේ ඇති වන බොහෝ ගැටලු විසඳා ගැනීමට ද උපකාරී කර ගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. සූත්‍ර පිටකයට අයත් දේශනා ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යාමට අදාළ භාණක පිරිස් නම් කරන්න.

2. ප්‍රථම සංගායනාවට අදාළ මූලික කරුණු ඇතුළත් කොට කෙටි සටහනක් ලියන්න.

3. වර්තමානයේ ඇති වන බොහෝ ගැටලුවලට සාකච්ඡාවෙන් හා සම්මුතියෙන් විසඳුම් ලබා ගත හැකි අයුරු සංගායනාව පිළිබඳ ආදර්ශය තුළින් නිදසුන් දෙකක් මගින් පැහැදිලි කරන්න.